

Kristeligt Dagblad 9. Juni 2010

Kronik: Om det lutherske og fælleskirkelige syn på ægteskabet

ÆGTESKABET: Så godt som alle kirker bekender sig stort set til et syn på ægteskabet som det, der også traditionelt har hersket i lutherske kirker. Det er ikke en særlig luthersk ordningsteologi, men en fælleskristen ægteskabsteologi, som deles af næsten alle verdens kirker

Af Claus Thomas Nielsen

DER HAR I DET SENESTE halve års offentlige debat om indførelse af en kønsneutral ægteskabsteologi og et dertil svarende ritual i folkekirken været bragt en række påstande frem om det lutherske syn på ægteskabet, som der er brug for at korrigere.

Den mest graverende af disse er påstanden om, at Martin Luther og den kristne lutherske tradition har betragtet ægteskabet som alene en borgerlig indretning, i betydningen en rent verdslig indretning, hvis indhold derfor defineres af det omskiftelige sekulære samfund.

Påstanden er aldeles forkert. Ikke desto mindre er det af en række debattører, der burde vide bedre, tilmed blevet påstået, at Luther mener, at ægteskabet som udgangspunkt er en syndefaldsordning. Det vil sige en tidsligt relativt ordning, som er til for at dæmme op for synden. Hvorfra man så i øvrigt hurtigt slutter, at ægteskabssynet er underlagt denne verdens forgængelighed, foranderlighed og relativitet.

Denne misforståelse af Luther bliver så af andre debattører på tredje hånd kogt ned til eksempelvis et indlæg af provst Johanne Haastrup, som man kunne læse i Kristeligt Dagblad den 14. april i år, hvor hun blandt andet skrev:

I den foreløbige debat for og imod kirkelig vielse af homoseksuelle har manglet et meget væsentligt argument, som har med Martin Luther og vor kirkeforståelse at gøre. I den evangelisk-lutherske kirke, som den danske folkekirke er en del af, er vielsen ikke et sakramente. Ægteskabet er ikke indstiftet af Gud eller Jesus, og man kan ikke henvise til for eksempel skabelsesmyten i Det Gamle Testamente (...). Når ægteskabet altså er en borgerlig institution, som følger af det borgerlige samfunds normer, så kan der ikke være andre end borgerlige, samfundsmæssige indvendinger imod et homoseksuelt vielsesritual.

Vi er altså nu kommet dertil, at en provst i den danske folkekirke ikke blot er uden grundlæggende kendskab til Luther, men tilsyneladende heller ikke er bekendt med indholdet af folkekirkens bekendelsesskrifter, da Den Augsburgske Bekendelse udtrykkeligt kalder ægteskabet indstiftet af Gud. Heller ikke Luthers Store Katekismus er provsten bekendt, da Luther heri for eksempel skriver om Guds mening med ægteskabet:

Derfor ønsker han også, at vi ærer og fastholder det og lever i det som en guddommelig og salig stand, da han allerførst, forud for alle andre stænder, har indstiftet det og derfor skabt mand og kvinde forskellige (som det er tydeligt), ikke til løssagtighed, men for at de skal holde sammen, være frugtbare, avle børn og ernære og opdrage dem til Guds ære.

For såvel Luther som for stort set hele den fælleskirkelige tradition er såvel loven som ægteskabet til stede i Paradiset før syndefaldet og derved en del af det oprindelige paradisiske forhold til Gud og næsten. Det er loven, som i Paradiset sætter gudsforholdet, og det er ægteskabet, som sætter forholdet til næsten og den orden, hvorved buddet om at befolke Jorden bliver opfyldt.

I en sermon om ægteskabet fra 1519 skriver Luther:

På samme vis er ægtstanden et sakramente. Det er et ydre og åndeligt tegn på det største, helligste og ædlest som nogensinde har eksisteret: foreningen af den guddommelige og menneskelige natur i Jesus Kristus.

SENERE OPHØRER LUTHER med direkte at kalde ægteskabet et sakramente, men det skyldes ikke, at han ændrer afgørende syn på ægteskabet, men at han ændrede syn på, hvad et sakramente er.

I 1519 skelnede han, som Augustin, mellem de sakramenter, som formidler Guds nåde og dem, der viser hen til den som et tegn.

I Efeserbrevet 5, 31-33 står der:

Derfor skal en mand forlade sin far og mor og binde sig til sin hustru, og de to skal blive ét kød. Dette rummer en stor hemmelighed - jeg sigter til Kristus og kirken.

Det ord, som på dansk kan gengives med hemmelighed eller mysterium, er det græske mysterion, og det blev i den latinske bibeloversættelse, Vulgata, som Augustin brugte, til sacramentum, altså sakramente.

Det var denne augustinske inddeling af sakramenterne i primære og sekundære, Luther stadig brugte i 1519.

Efter at ægteskabet i 1274 blev gjort til et af kirkens syv sakramenter, skete der imidlertid en glidning, hvor ægteskabet i dele af kirken (men formentlig netop ikke blandt augustinermunke, som Luthers lærere jo var) også blev forstået direkte som frelsesformidlende. Og det var for at skærme af mod denne gerningsretfærdighed, at Luther ophørte med at kalde ægteskabet et sakramente og betegnede det som en borgerlig orden. Men slet ikke

en borgerlig ordning i vores nutidige betydning, hvor vi mener noget sekulært, ikke-helligt.

Ægteskabet vedbliver for Luther at være et guddommeligt mysterion indstiftet af Gud før syndefaldet og visende hen til Kristus og kirken.

FØRST EFTER SYNDEFALDET fik ægteskabet den yderligere betydning, at det blev et værn mod synden og mod den utæmmede egoisme og narcissisme. Men ægteskabet mistede ikke derved sin primære status af et helligt og guddommeligt mysterium, som viser hen til Kristi forhold til hans kirke på Jorden, og som henter en stor del af sin mening og hellighed i muligheden for at få børn. Også derved er ægteskabet en af de eneste velsignelser, mennesket har med sig ud af Paradiset. (Når der findes ægteskaber, hvor man ikke kan få børn, for eksempel på grund af alder, så skyldes det jo alene syndefaldet, og når for eksempel Abrahams hustru Sara kan få børn i alderdommen, skyldes det, at syndernes forladelse i Jesus Kristus derved forkyndes gennem hende.)

Luther skriver i sin kommentar til skabelsesberetningen fra 1544:

Dette samliv, som er mellem mand og kone, at de bo sammen, holde hus sammen, avle og opdrage børn, det er et dunkelt billede og en tiloversbleven levning af det salige samliv i Paradiset (...) Thi at mand og kvinde på ordentlig vis komme sammen er Guds ordning og indstiftelse, derfor beholder Moses sin besynderlige og egne måde at tale på. 'Han ledte hende til ham' hvem da? Jehova Elohim, det er det hele guddommelige væsen, Fader, Søn og Helligånd. Disse sige til Adam: Se her, dette er din brud, med hvem du skal leve og med hvem du skal avle livsfrugt (...). Thi er ikke det noget stort, at Gud selv i uskyldighedstilstanden har ordnet og indsat ægteskabet? (...) ægtestanden er en gudelig stand, det er, forordnet af Gud selv.

Og der er i alt væsentligt intet særligt ved Luthers og den lutherske traditions syn på ægteskabet og dets plads i Guds orden.

Der er nu cirka 1,7 milliarder kristne i verden, og så godt som alle kirker bekender sig stort set til et syn på ægteskabet som det, der også traditionelt har hersket i lutherske kirker. Det er ikke en særlig luthersk ordningsteologi, men en fælleskristen ægteskabsteologi, som deles af næsten alle verdens kirker.

Relativerer vi dette syn på ægteskabet i den danske folkekirke, så betragter langt hovedparten af verdens kirker os som de facto udmeldt af det kristne fællesskab. Det kan virke som meget drastisk, når det skyldes synet på noget, der ikke er i centrum af evangeliet, men sådan er det altså. De, som giver efter i denne sag, kommer til at stå med et meget stort ansvar.

Den lutherske kirke i Danmark skal vælge, om vi, ligesom den svenske lutherske kirke, vil tilhøre en lille, isoleret og hastigt uddøende relativistisk sekt i Nordeuropa, eller om vi fortsat vil tilhøre det brede kristne fællesskab og dermed også have mulighed for at opfange disse års helt enestående globale kristne vækkelse, som foreløbig kun er gået uden om Vesteuropa, men som formentlig kommer til os om få år.